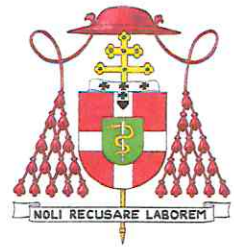


Aartsbisdom Utrecht
Maliebaan 38-40 3581 CR Utrecht
Postbus 14019 3508 SB Utrecht
Telefoon 030 – 2361570
E-mail: aartsbisschop@aartsbisdom.nl



Decreet tot onttrekking aan de goddelijke eredienst van de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen

WILLEM JACOBUS KARDINAAL EIJK

door de genade van God en de gunst van de Apostolische Stoel
Aartsbisschop van Utrecht

Gezien

dat het bestuur van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma te Wageningen, Ede, Rhenen en omgeving (hierna te noemen: het parochiebestuur) middels een brief d.d. 31 december 2022, toegezonden op 19 januari 2023, aan ondergetekende het verzoek heeft voorgelegd om de H. Cunera-/ Gedachteniskerk, gelegen Herenstraat 82 te Rhenen aan de goddelijke eredienst te onttrekken en

dat het parochiebestuur dit verzoek desgevraagd nader onderbouwd heeft in e-mails aan de kanselier van het Aartsbisdom Utrecht d.d. 23 en 28 maart 2023 en 18 april 2023;

Overwegende

dat de eerste kerk in Rhenen vóór de elfde eeuw gesticht is en dat deze sinds de elfde eeuw als H. Cunerakerk bekend stond en dat deze kerk in de vijftiende eeuw sterk vergroot werd;

dat in juli 1580 de middeleeuwse H. Cunerakerk te Rhenen bestemd werd voor de protestantse eredienst en dat de rooms-katholieke inwoners van Rhenen sindsdien ter kerke gingen in Wageningen;

dat in het begin van de 20^e eeuw het aantal katholieken in Rhenen toenam en dat voor hen met enige regelmaat liturgische vieringen gehouden werden in villa 'Christoffel' te Rhenen;

dat in 1937 de heer B.J.A. Nijdam, eigenaar van de fabriek 'Rhenus', ruimte in de fabriek ter beschikking stelde en boven het kantoor een kapel inrichtte voor ca. 80 mensen en dat de liturgische vieringen aldaar verzorgd werden door een kapelaan uit Wageningen;

dat tijdens de mobilisatie in 1939 veel militairen naar Rhenen kwamen, waaronder ook veel katholieke, en dat voor hen missen in de open lucht georganiseerd werden, omdat de 'Rhenuskapel' daarvoor te klein was;

dat na de strijd om de Grebbeberg een plan gemaakt werd om de binnenstad van Rhenen weer op te bouwen en dat architect C. Pouderoyen voorstelde om een rooms-katholieke kerk te bouwen op de plaats van de ruïne van de Gasthuiskapel aan de Koningstraat en dat daarvoor een ontwerp gemaakt werd door de architect J.A.M. Starmans en een kapelaan;

dat echter de kosten daarvan te hoog bleken en de beschikbare ruimte te klein en dat om die reden afgezien werd van de plannen en de liturgische vieringen in de Rhenuskapel hervat werden;

dat in 1942 pastor R.H.M. Verhoeven, die als legeraalmoezenier op de Grebbeberg gelegerd was geweest, door de toenmalige aartsbisschop van Utrecht mgr. J. de Jong benoemd werd tot bouwpastoor te Rhenen en dat hij na zijn benoeming tot hoofdaalmoezenier in 1951 zich bleef inzetten voor een nieuwe kerk te Rhenen;

dat een houten noodkerk aan de Herenstraat gebouwd werd, die op 8 oktober 1943 in gebruik genomen werd en dat in hetzelfde jaar de R.-K. Parochie Heilige Cunera canoniek werd opgericht;

dat in 1954 de toenmalige aartsbisschop van Utrecht Johannes kardinaal De Jong instemde met het voornemen tot de bouw van een nieuwe kerk te Rhenen en dat vervolgens de 'Stichting Bouwfonds Gedachteniskerk aan de Grebbe' opgericht werd;

dat in 1954 de noodkerk afbrandde en alleen het beeldje van de H. Cunera gered werd en dat vervolgens gedurende 5 jaar tijdelijk onderdak gevonden werd in een oefenlokaal van een muziekvereniging in de Muntstraat te Rhenen;

dat vanwege de beoogde dubbele functie van het nieuwe kerkgebouw, namelijk parochiekerk en monument, een architectenprijsvraag werd uitgeschreven om te komen tot een goed ontwerp en dat deze prijsvraag 42 inzendingen opleverde en gewonnen werd door de aan het Leidse architectenbureau Van der Laan verbonden architect J.H.M. Kirch, wiens inzending de titel droeg 'Quia vivemus cum Christo' ('Dat wij met Christus zullen leven');

dat architect J.H.M. Kirch op een vierkant grondplan van 22 x 22 meter een centraalbouw met een hoog achthoekige middendeel, overspannen door betonnen schaalgewelven en een betonnen portico ontwierp in een door de Bossche school beïnvloede stijl;

dat op 10 mei 1958 de eerst steen gelegd werd door de toenmalige aartsbisschop van Utrecht mgr. Bernardus Alfrink en dat mgr. Bernardus Alfrink op 4 oktober 1959 de H. Cunera-/ Gedachteniskerk consacreerde;

dat in het koor van de H. Cunera-/ Gedachteniskerk, ongeveer op de plaats van het huidige natuurstenen celebratiealtaar, oorspronkelijk een waarschijnlijk houten altaartafel stond die zo geplaatst was dat de priester de mis kon lezen gericht naar de gelovigen;

dat het kerkgebouw de dubbele functie kreeg van monument voor de Nederlandse slachtoffers gevallen in de Tweede Wereldoorlog en parochiekerk gewijd aan de H. Cunera;

dat diverse objecten in de kerk symbolisch verwijzen naar de oorlog zoals de kerkbanken van gebrand en geborsteld hout, verwijzend naar door oorlogsgeweld zwartgeblakerde resten, en het koperen beeld van de H. Cunera, vervaardigd uit oude granaathulzen;

dat in 1988 een commissie werd opgericht om de gedenktentoonstelling van de voorhal te versterken en dat deze toen gedeeltelijk heringericht werd met op de achterwand de contouren van de Grebbeberg en vijf kruisen en een fakkel van de hoop en met een sokkel waarop een gedenkboek geplaatst kan worden met de namen van alle gevallen op de Grebbeberg;

dat op 1 januari 2010 door een besluit van ondergetekende de R.-K. Parochie Heilige Cunera te Rhenen fuseerde met de R.-K. Parochie Maria Virgo Regina te Bennekom, de R.-K. Parochie Onze Lieve Vrouw van Lourdes te Doorwerth, de R.-K. Parochie Goede Herder te Ede, de R.-K. Parochie Heilige Antonius van Padua te Ede, de R.-K. Parochie Heilige Joseph te Heelsum, de Katholieke Kerkgemeenschap Sint Antonius Abt te Lunteren, de R.-K. Parochie Heilige Bernulphus te Oosterbeek, de R.-K. Parochie Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming te Renkum, de R.-K. Parochie Heilige Willibrord te Veenendaal en de R.-K. Parochie Heilige Johannes Geboorte/Verrijzenis des Heren te Wageningen tot de R.-K. Parochie Zalige Titus Brandsma te Wageningen, thans geheten R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma te Wageningen;

dat de uitgangspunten voor het pastoraal beleid van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma verwoord werden in het Beleidsplan 2015-2020 en in het Gebouwenplan 2015-2030, dat destijds nog voorzag in het gebruik van de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen tot minimaal 2025 en dat het thans geldende pastoraal beleid verwoord is in het beleidsplan “Het Titus-pad. Pastorale koers 2021 – 2026”;

dat het parochiebestuur in 2016 te kennen heeft gegeven dat de financiële situatie van de parochie gezond maar kwetsbaar is, omdat vanwege de leeftijdsopbouw van de parochianen volgens de verwachting van het parochiebestuur in 15 jaar de inkomsten met minstens 40% zouden gaan afnemen, het pastoraal team kleiner geworden was, het aantal vieringen in de parochie verminderd was van ca. 600 per jaar naar ca. 400 per jaar, het aantal medewerk(st)ers in loondienst reeds sterk verminderd was en het parochiebestuur in deze situatie voorzag dat het noch financieel noch pastoraal mogelijk zou zijn de tien kerken van de parochie te blijven bedienen;

dat het parochiebestuur in 2016 rekening hield met een verdere vermindering van het aantal vieringen in de parochie ten gevolge van een verdere verkleining van het pastoraal team op termijn en door afname van het aantal beschikbare assistenten;

dat het parochiebestuur in zijn besluitvorming realistisch wilde zijn en zowel rekening wilde houden met de mogelijkheid van een toename in de belangstelling voor geloof en Kerk als ook oog wilde hebben voor de grenzen van de pastorale capaciteit en de financiële mogelijkheden;

dat het parochiebestuur niet koos voor één overblijvend kerkgebouw op termijn, maar voor een gedifferentieerde aanpak, gebaseerd op de verwachte vitaliteit van de geloofsgemeenschappen, de geografische ligging en het kerkbezoek en op grond daarvan gekomen is tot een prioritering van de pastorale bediening in sommige locaties en een verminderde bediening in andere locaties;

dat het parochiebestuur in 2016 berekend heeft dat de sluiting van zeven kerken in de parochie financieel niet tot een gunstiger resultaat zou leiden dan de sluiting van vier kerken, en mede daarom geconcludeerd heeft dat het zowel pastoraal als financieel niet gewenst is het aantal kerkgebouwen in korte tijd sterk te reduceren;

dat de inhoud van het gebouwenplan medegedeeld is aan de parochianen door middel van een

brief aan alle parochianen, door informatiebijeenkomsten in de 10 geloofsgemeenschappen van de parochie en door publicaties in het parochieblad;

dat op 30 november 2022 voor de parochianen in Rhenen een hoorzitting plaatsvond die door 28 personen bezocht werd en dat op deze avond het parochiebestuur uiteengezet heeft dat door het afnemende aantal parochianen en de financiële situatie van de parochie het bestaande pastorale voorzieningenniveau niet meer gehandhaafd kan worden en dat als gevolg van deze factoren de parochie genoodzaakt wordt tot het maken van ingrijpende keuzes;

dat tijdens de genoemde hoorzitting de parochianen van de gelegenheid gebruik gemaakt hebben om vragen te stellen over het voorgenomen besluit van het parochiebestuur om ondergetekende te verzoeken de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen te onttrekken aan de goddelijke eredienst;

dat in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen ten minste sinds 2016 liturgische vieringen niet wekelijks maar deels tweewekelijks en deels maandelijks plaatsvinden;

dat de liturgische vieringen in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen in 2017 gemiddeld door 103 parochianen bezocht werden, in 2018 en 2019 gemiddeld door ongeveer 91 parochianen en in de eerste maanden van 2020 gemiddeld door 72 parochianen;

dat in 2022 op zon- en feestdagen enkele liturgische vieringen in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen plaatsgevonden hebben;

dat op 16 april 2023 de laatste viering in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen heeft plaatsgevonden;

dat het pastoraal team van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma momenteel bestaat uit de pastoor en één parochievicaris en dat redelijkerwijs niet verwacht kan worden dat dit team groter zal worden en dat dit kleine pastorale team verantwoordelijk is voor de pastorale zorg voor oorspronkelijk 10 geloofsgemeenschappen die momenteel in 6 kerkgebouwen bijeenkomen;

dat er een kleine groep van vrijwilligers is in de locatie Rhenen;

dat er sinds 1 januari 2022 geen locatieraad meer is in Rhenen omdat er vanaf 1 februari 2022, vooral op verzoek van de locatie, geen activiteiten meer waren, en dat het parochiebestuur in goed overleg met en op het verzoek van de locatieraad de taken heeft overgenomen;

dat de pastoraatsgroep van Rhenen nog wel actief is en dat ook zal blijven en dat er goed inzicht is in de behoefte van parochianen aan samenkomst en bezoek;

dat een groep oudere parochianen maandelijks op woensdag voor een gebedsviering in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk bijeenkomt en dit in de toekomst zal voortzetten in een zaal bij de kerk;

dat de locatie Rhenen goed contact heeft met de locatie Wageningen en dat vanuit de locatie Rhenen expliciet de wens uitgesproken is om verbinding met de locatie Wageningen te zoeken en dat tussen deze locaties regelmatig overleg is geweest hoe men dit het beste kon aanpakken;

dat de parochianen op 7 kilometer afstand van de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen ter kerke kunnen gaan in de St. Johannes de Doper Geboortekerk te Wageningen en dat de geloofsgemeenschap van de H. Cunera-/ Gedachteniskerk al welkom geheten is in de St. Johannes de Doperkerk in Wageningen;

dat de pastoraatsgroep van Rhenen waar nodig vervoer zal organiseren naar Wageningen;

dat het parochiebestuur in de brief aan ondergetekende d.d. 31 december 2022 bevestigd heeft dat de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma vanwege de teruglopende inkomsten en het teruglopend aantal parochianen en vrijwilligers genoodzaakt is maatregelen te nemen en geconcludeerd heeft dat het noch financieel noch pastoraal mogelijk is om alle parochiekerken te blijven bedienen;

dat veel pastorale activiteiten ten behoeve van de verschillende locaties van de parochie al locatie-overstijgend aangeboden worden en dat er geïnvesteerd is in een goede onderlinge samenwerking;

dat een maatschappelijk projectontwikkelaar met oog voor cultureel erfgoed de H. Cunera-/ Gedachteniskerk zal kopen en zal gebruiken voor maatschappelijke en culturele doelstellingen en daartoe zal samenwerken met de Stichting Vrienden van de Gedachteniskerk en dat deze herbestemming verwelkomd wordt door het parochiebestuur;

dat in de koopovereenkomst waarborgen zijn opgenomen om te zorgen voor een waardig gebruik van het kerkgebouw na de onttrekking aan de goddelijke eredienst;

dat het parochiebestuur met de koper overeen gekomen is dat de geloofsgemeenschap van Rhenen nog 5 jaar gebruik kan maken van de hal van de H. Cunera-/ Gedachteniskerk voor bijeenkomsten en koorrepetities;

dat het pastoraal team van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma de pastorale zorg voor de parochianen in Rhenen zal blijven waarborgen;

Overwegende

dat de leden van de Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht op 15 mei 2023 zijn ingelicht over de pastorale situatie in de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma te Wageningen, Ede en omgeving in het algemeen en over die van de geloofsgemeenschap rond de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen in het bijzonder en zijn gehoord inzake het verzoek van het parochiebestuur aan ondergetekende om de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht op 22 mei 2023 ondergetekende geadviseerd heeft om in te gaan op het verzoek om de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de voorbereiding van het onderhavige decreet blijkens bovenstaande overwegingen is geschied in overeenstemming met canon 1222, § 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande en op canon 1222, § 2 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de H. Cunera-/ Gedachteniskerk te Rhenen niet langer voor de goddelijke eredienst worden gebruikt;

Besluit

dat de H. Cunera-/ Gedachteniskerk, gelegen Herenstraat 82 te Rhenen, met ingang van 23 juni 2023 aan de goddelijke eredienst wordt onttrokken en

dat de in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk achterblijvende altaren, zowel vaste als verplaatsbare, geëx-sacreerd zijn oftewel hun wijding of zegening verliezen (canon 1238, § 2 CIC/1983) met ingang van de datum waarop de H. Cunera-/ Gedachteniskerk wordt onttrokken aan de goddelijke eredienst;

En gelast

dat de pastoor en de overige leden van het bestuur van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma er zorg voor dragen dat de nog in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma tijdig veilig gesteld wordt;

dat de herbestemming van de eventueel nog in de H. Cunera-/ Gedachteniskerk aanwezige kerkinventaris met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het Bestuur van een Parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland dient plaats te vinden;

dat dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de R.-K. Parochie Heilige Titus Brandsma en overigens op de gebruikelijke wijze wordt bekendgemaakt.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende een verzoek om herroeping of verbetering van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 9 juni 2023.

Gegeven te Utrecht, 8 juni 2023

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht



drs. W.H. van den Dool, diaken
Kanselier Aartsbisdom Utrecht

